

Міхно, О. (2021). Педагогічний календар. Квітень-травень 2021. [150 років від дня народж. Фріца Гансберга (Fritz Gansberg; 1871–1950), 180 років від дня народж. Христини Алчевської (1841–1920), 220 років від дня народж. Густава Теодора Фехнера (Gustav Theodor Fechner; 1801–1887), 175 років від дня народж. Івана Верхратського (1846–1919), 150 років від дня народж. Вільяма Льюїса Штерна (William Lewis Stern; 1871–1938), 160 років від дня народж. Рабіндраната Тагора (রবীন্দ্র ঠাকুর; 1861–1941) 250 років від дня народж. Роберта Оуена (Robert Owen; 1771–1858), 160 років від дня народж. Георгія Де-Метца (1861–1947), 140 років від дня народж. Олександра Бабенка (1881–1959) 200 років від дня народж. Миколи Гулака (1821–1899)]. *Освіта і суспільство*. №4–5. С. 13–14.

Педагогічний календар. Квітень-Травень 2021. Постаті.

150 років від дня народження Фріца Гансберга (Fritz Gansberg; 1871–1950), німецького педагога

Фріц Гансберг народився 9 квітня 1871 у Бремені. Закінчив учительську семінарію. Викладав у народній школі в Бремені. Відмовившись від особистого життя, він присвятив все своє життя школі і своїм вихованцям. На початку ХХ століття виступав з різкою критикою традиційної школи з позицій, близьких до теорії вільного виховання. Його педагогічні погляди сформувалися під впливом «філософії життя», ідей трудової школи, руху за художнє виховання. Мету виховання Ф. Гансберг бачив у формуванні особистості за допомогою творчого саморозвитку. Серед методів навчання перевагу віддавав живому слову.

У педагогічній практиці застосовував розповідь, пов'язану з конкретною ситуацією, бесіди, твори (переважно на вільні теми). Був активним пропагандистом захоплюючої популярної літератури, що сприяє оволодінню виразними багатствами рідної мови. Склав численні методично опрацьовані книги для читання, серед яких хрестоматія «У нас вдома» (1905), яка багаторазово перевидавалася, посібники з розвитку мовлення для німецької народної школи.

Зарховуючи себе до прихильників трудової школи, Гансберг під працею розумів пізнавальну діяльність учнів, пов'язану з продуктивними розумовими заняттями. Розробляв переважно дидактичну проблематику, але певну увагу приділяв і загальнотеоретичним питанням пізнання, мислення і розвитку здібностей. Ф. Гансберг мало уваги надавав навчальному плану. На його думку, «важливі не предмети викладання, а пробудження продуктивних сил дитини. Тому не може бути жодних обов'язкових педагогічних норм. Будь-яка регламентація в цій сфері веде до ремісництва в педагогіці». Педагог засуджував наочне навчання, в якому конкретні предмети, картини, моделі знаходилися в центрі педагогічного процесу. Таке наочне навчання не формувало активності в учнів. Все навчання, за Гансбергом, має виходити з навколишньої дійсності і спиратися на вивчення джерел. Найважливіші з них – природа і експеримент.

Ф. Гансберг сформулював формулу антимети школи навчання: «Як добре можна втихомирювати неспокійні голови задаванням уроків!». Головним фактором розумового розвитку вважав активне засвоєння мови, одночасно яскраво і переконливо виступав проти вербалізму. Створив модель школи як «робочої громади» і розробив проблему педагогічного керівництва як такого.

Помер Фріц Гансберг 2 грудня 1950 р. у Бремені.

180 років від дня народження Христини Алчевської (1841–1920), української педагогині

Христина Данилівна Алчевська, у дівочтві Журавльова, народилася 16 квітня 1841 в м. Борзна Чернігівської губернії у дворянській родині. Освіту здобула самотужки. Вона з дитинства мріяла стати вчителькою, але отримати професійну освіту їй не вдалося. У 1862 одружилася з відомим підприємцем і меценатом Олексієм Алчевським і переїхала до Харкова.

Христина Данилівна склала іспит на право викладати і у 1862 заснувала приватну безплатну недільну школу для жінок. Школа проіснувала до 1919. У ній в різний час здобули освіту майже 17 тис. жінок. Унікальним явищем у діяльності школи став музей наочних посібників (таблиць, картин, альбомів, історичних та географічних карт, манекенів, опудал тощо) – єдиний у своєму роді. У 1896 музей налічував 434 експонати, причому, були посібники, спеціально виготовлені для цього музею. Робота школи була представлена на всесвітніх форумах у Москві, Нижньому Новгороді, на Антверпенській, Брюссельській, Чиказькій і двох Паризьких міжнародних педагогічних виставках.

У 1879 Христина Алчевська влаштувала на власні кошти подібну до Харківської недільну школу в с. Олексіївці на Катеринославщині, в якій вчителював Борис Грінченко. Вона була однією із засновників Харківського товариства поширення в народі грамотності, а також Першої безплатної народної бібліотеки-читальні.

З ініціативи Алчевської та під її керівництвом було видано тритомний рекомендаційний покажчик книг «Что читать народу?» (1884–1906), який на виставках в Антверпені, Чикаго і Парижі отримав найвищі нагороди. Авторський колектив на чолі з нею підготував також тритомний посібник «Книга взрослых» (1899–1900), що протягом 1899–1917 років витримав 40 видань.

Педагогічна діяльність Христини Алчевської здобула всесвітнє визнання на Міжнародному конгресі приватної ініціативи у справі народної освіти (Франція, 1889). Її було обрано віце-президентом Міжнародної ліги освіти.

В садибі Алчевських у Харкові у 1899 з ініціативи Христини Данилівни було встановлено перший у світі пам'ятник Кобзареві (скульптор академік В. Беклемішев).

Померла Христина Алчевська 15 серпня 1920 у Харкові.

90 років від дня народження Зінаїди Слєпкань (1931–2008), української педагогині, фахівчині у галузі методики викладання математики

Слєпкань Зінаїда Іванівна народилася 16 квітня 1931 в поселенні Печенжиця Вологодської області (Росія), куди в 1930 були виселені із Запорізької області її дід і батьки. У 1953 закінчила фізико-математичний факультет Мелітопольського педагогічного інституту. У 1953–1959 працювала асистентом, старшим викладачем кафедри математики Мелітопольського педінституту, а також учителем математики в середній школі № 4 м. Мелітополя.

У 1962 захистила кандидатську дисертацію на тему «Культура тригонометричних обчислень у восьмирічній і середній школах». З 1966 – доцент, а з 1983 – завідувач кафедри елементарної математики та методики математики Київського державного педагогічного інституту ім. О.М. Горького (нині – НПУ ім. М.П. Драгоманова). Підсумком більш ніж тридцятилітньої праці Зінаїди Іванівни у галузі теорії та методики навчання математики стала докторська дисертація на тему «Методическая система реализации развивающей функции обучения математике в средней школе», яку вона захистила в 1987 в Москві при АПН СРСР. Зінаїда Іванівна – перша не тільки в Україні, а й у СРСР жінка, яка захистила докторську дисертацію з методики навчання математики.

З. Слєпкань була талановитим педагогом, читала лекційні курси «Методика навчання математики» та «Наукові засади педагогічного процесу у вищій школі» для студентів фізико-математичного факультету. У співавторстві з М. Шкілем і О. Дубинчук З. Слєпкань підготувала підручники для загальноосвітніх навчальних закладів: «Алгебра і початки аналізу, 10-11» (1995, 1998, 2001), «Алгебра і початки аналізу, 10» (2002, 2003), «Алгебра і початки аналізу, 11» (2003, 2004), навчальний посібник для учнів середніх професійно-технічних училищ (ПТУ) «Алгебра і початки аналізу» (1992, 2000). Разом з О. Дубинчук – книги «Преподавание математики в средних ПТУ. 1-й год обучения» (1985) і «Преподавание математики в средних ПТУ. 2-й год обучения» (1988). Книгу «Методичні особливості навчання геометрії в середньому ПТУ» (1992) З. Слєпкань написала у співавторстві з О. Дубинчук і С. Філіповою.

В розвитку української методичної думки значну роль відіграла книга З. Слєпкань «Психолого-педагогические основы обучения математике» (1983). У цьому посібнику зроблено аналіз психологічних закономірностей окремих навчальних процесів: засвоєння математичних понять, розв'язування задач, доведення теорем. З. Слєпкань була науковим керівником 5 докторів та 30 кандидатів педагогічних наук.

Померла Зінаїда Слєпкань 30 січня 2008 і похована на Берковецькому цвинтарі у Києві.

220 років від дня народження Густава Теодора Фехнера (Gustav Theodor Fechner; 1801–1887), німецького фізика, філософа, засновник психофізики

Народився Густав Теодор Фехнер 19 квітня 1801 у Грос-Зерхені (нині с. Жаркі-Великі в Польщі). Закінчив медико-хірургічну академію в Дрездені. У 16 років був зарахований на медичний факультет Лейпцизького університету. Ступінь доктора медицини отримав в 1822. Протягом 12 років заробляв на життя перекладами довідників з фізики і хімії, а також читав лекції в університеті і публікував результати своїх фізичних досліджень.

В 1835 отримав престижну посаду професора в університеті Лейпцига, але потім впав у депресію, яка тривала кілька років. Імовірно, хвороба Фехнера була невротичного характеру. Це підтверджується тим, яким дивовижним чином він вилікувався. Одужання почалося з того, що одна знайома Фехнера розповіла йому про свій сон, в якому вона годувала його сирим окостом зі спеціями, маринованим в рейнському вині і лимонному соку. Наступного дня вона приготувала цю страву і принесла Фехнеру, наполягаючи, щоб він з'їв її. Неохоче

він спробував шматочок, а потім їв все більше цього окосту, заявляючи, що відчуває себе все краще. Одного разу він побачив сон, з якого чітко запам'ятав число 77. З цього він зробив висновок, що його одужання займе 77 днів. Так воно і сталося.

Самопочуття Фехнера покращилося настільки, що депресія перейшла в ейфорію. Його стали переслідувати галюцинації, він почав стверджувати, що Бог вибрав його, щоб розкрити всі таємниці світу. У цьому стані Фехнер розробив так званий принцип задоволення, пізніше З. Фрейд скористається ним у своїй роботі. У 1844 Фехнер, отримавши невелику пенсію, за станом здоров'я був звільнений з університету, хоча всі наступні 43 роки життя його здоров'я залишалося чудовим. Помер Фехнер 18 листопада 1887 у віці 86 років.

22 жовтня 1850 – важлива дата в історії психології. Вранці того дня Фехнера – коли він ще лежав у ліжку – осяяло, що існує закон, який встановлює зв'язок між мозком і тілом: цей закон може бути виражений через кількісне відношення між психічним відчуттям і фізичним подразником. Фехнер дійшов висновку, що підвищення рівня подразнення не викликає ідентичного зростання інтенсивності відчуття – зі збільшенням інтенсивності подразнення в геометричній прогресії інтенсивність відчуттів зростає лише в арифметичній. Наприклад, звук дзвіночка, доданий до звучання ще одного дзвіночка, позначається на відчуттях набагато більшою мірою, ніж звук того ж дзвіночка, доданий до звучання десяти дзвіночків. Отже, Фехнер визначив, що відчуття та подразник піддаються вимірюванню, тож співвідношення між ними можна виразити у вигляді формули $S = K \log R$, де S – величина відчуття, K – експериментально визначена константа, R – величина подразника. Співвідношення подразників до відчуття має вигляд логарифмічної кривої.

В 1860 вчений опублікував розвідку «Елементи психофізики», яку вважають першою працею з експериментальної психології. Термін «психофізика» Фехнер запропонував на означення науки, що вивчає зв'язок між психічним і фізичним світом, досліджує взаємозв'язок між психічними та фізичними процесами. Фехнер описував свої теоретичні погляди та експериментальні дані детально, в чіткій доказовій формі. Він продемонстрував, що психічні явища можна досліджувати відповідно до загальноприйнятих наукових критеріїв. Учений подав приклад своїм сучасникам, і це стало початком наукової психології.

175 років від дня народження Івана Верхратського (1846–1919), українського філолога, письменника, педагога

Іван Григорович Верхратський народився 24 квітня 1846 в селі Більче, нині с. Більче-Золоте Тернопільської області. У 1868 закінчив філософський факультет Львівського університету і природничі курси в Кракові (1874). З 1868 викладав українську та німецьку мови у Дрогобицькій державній гімназії імені Франца Йосифа I, де його учнем був Іван Франко. Пізніше І.Верхратський також викладав природознавство в українських гімназіях Станіславова і Львова.

І.Верхратський – видавець та редактор літературно-наукового журналу «Денниця» (Станіславів, 1880), у якому публікував свої поетичні твори, реалізував себе як перекладач і вчений-біолог. Мав псевдоніми Любарт

Горовський, Любарт Співомір Лосун, Подоляк, Щипавка та ін. Був членом Фізикографічного товариства у Кракові (1873), Товариства «Просвіта», Наукового Товариства імені Шевченка у Львові (з 1899) і першим головою його математично-природничо-лікарської секції.

Мовознавчі зацікавлення вченого у галузі діалектології виявлялися у таких напрямках: класифікація говорів південно-західного наріччя, ґрунтовний і широкий опис говорів та говірок, тлумачення походження етнонімів. Він є автором наукових праць з української діалектології й лексикології, а саме: «Знадоби до словаря южноруского» (1877); «Знадоби до пізнання угорсько-русских говорів» (1899-1901), «Про говір галицьких лемків» (1902) та ін. І.Верхратський заклав основи української науково-природознавчої термінології працею «Початки до уложення номенклатури й термінології природописної, народної» (1864-1879).

У роки вчителювання працював над поширення української мови в науці й освіті. Писав українські підручники для гімназій з ботаніки, зоології й мінералогії, перекладав їх з польської, німецької та російської мов. Опрацював українською мовою (за Е. Гіклем) підручник «Ботаніка для шкіл низших гімназіяльних і реальних» (1873), за О.Ростафінським — «Ботаніка на низші кляси шкіл середних» (1893) і «Ботаніка на висші кляси шкіл середних» (1896), підручник з мінералогії (за М. Ломницьким, 1893, 1898). Крім перекладних шкільних посібників, написав самостійно «Зоологію» для І і II класів (1895, 1899, 1906, а за ред. М.Мельника вийшло її видання в 1921), «Ботаніку для І і II класів» (1905, 1912, за ред. І.Сметанського 1922). 1897 опубліковано підручник із «Соматології». Гостро виступав проти русифікації, обстоював фонетичний правопис. Видав праці «У справі народного язика» (1873), «В ділі управильнення правописі» (1880).

Іван Верхратський помер 29 листопада 1919. Похований на Личаківському цвинтарі у Львові.

150 років від дня народження Вільяма Льюїса Штерна (William Lewis Stern; 1871–1938), німецького психолога і філософа, одного з піонерів диференціальної психології та психології особистості.

Вільям Льюїс Штерн народився 29 квітня 1871 в Берліні. В 1893 отримав ступінь доктора філософії в Берлінському університеті. Викладав в університеті Бреслау з 1897 по 1916. У 1916 призначений професором психології в Гамбурзькому університеті, і залишався на цій посаді до 1933. Після приходу нацистів до влади емігрував спочатку в Нідерланди, а в 1934 – в США, де працював на посаді професора в Дюкському університеті до своєї смерті.

У 1912 Штерн увів поняття коефіцієнту інтелекту або ай-к'ю чи айк'ю (англ. IQ – intelligence quotient). Він спрямував увагу на серйозні недоліки розумового віку як показника в шкалах Біне. Штерн запропонував використовувати як показник інтелекту частку від ділення розумового віку на хронологічний. Ай-к'ю вперше був використаний у шкалі інтелекту Стенфорда-Біне у 1916.

Досліджуючи мовлення дітей, Штерн дійшов висновку, що в розвитку мовлення дитина робить одне значне відкриття – відкриття значення слова,

відкриття того, що кожен предмет має свою назву, яке вона робить приблизно в півтора року. Цей період, про який вперше заговорив Штерн, став потім відправною точкою для дослідження мовлення практично у всіх учених, що займалися цією проблемою.

Виділивши 5 основних етапів у розвитку мовлення у дітей, Штерн не лише детально описав їх, фактично розробивши перші нормативи в розвитку мовлення у дітей до 5 років, а й спробував виділити основні тенденції, що визначають цей розвиток, головною з яких є перехід від пасивної до активної мови і від слова до речення. Велике значення мало дослідження Штерном своєрідності аутистичного мислення, його складності і вторинності щодо реалістичного, а також його аналіз ролі малювання в психічному розвитку дітей. Головним тут є відкриття Штерном ролі схеми, що допомагає дітям перейти від уявлень до понять. Ця ідея Штерна допомогла відкриттю нової форми мислення – наочно-схематичного або модельного мислення, на основі якого й розроблено багато сучасних концепцій розвивального навчання дітей.

Оригінальною ідеєю В. Штерна було введення поняття «серйозна гра» для опису специфічної поведінки підлітка, пов'язаної з прагненням зрозуміти себе, свої сили, можливості. Серйозну гру Штерн розглядав як сукупність цілого ряду характерних саме для підлітків форм поведінки, що є «проміжними формами між дитячою грою і серйозною і відповідальною діяльністю дорослого». Пробуючи себе в різних видах діяльності, приміряючи їх на себе, підліток зовсім не ставиться до цього як до гри або як до проб. Можна сказати, що таким експериментуванням підліток намагається подолати розрив між його потенційними і реальними можливостями. Нерідко при цьому, зазначає В. Штерн, підліток вчиняє дії, які, як йому здається, наближають його до світу дорослих (починає пити, палити), але які, по суті, є деструктивними.

Помер Вільям Штерн 27 березня 1938 в Даремі (США).

160 років від дня народження Рабіндраната Тагора (রবীন্দ্রনাথ ঠাকুর; 1861–1941), бенгальського й індійського письменника, філософа, громадського діяча, педагога, автора гімнів Індії і Бангладеш

Тагор народився 7 травня 1861 у відомій аристократичній сім'ї, навчався у престижних навчальних закладах: спочатку в Східній семінарії у Калькутті, потім – у Бенгальській академії, де він вивчав мистецтво, історію та культуру Індії. У 1878 батько відправив Тагора на навчання до Англії, там він займався літературою та музикою у Лондонському університеті. Проте вже через півтора року Тагор покинув навчання і повернувся додому.

1883 Рабіндранат одружується із Мріналіні Деві, якій було всього 10 років. Однак вона стала для Тагора справжнім другом. Вони мали 5 дітей: двох синів і трьох доньок.

Творчість Тагора відіграла вирішальну роль у становленні сучасної бенгальської мови. Він справив вплив на всі літератури Індії.

Тагор помер 7 серпня 1941 р.

Українською мовою твори Тагора переклали М. Бажан, В. Мисик, Д. Паламарчук.

1913 Тагор отримав Нобелівську премію з літератури «за глибоко відчуті, оригінальні і прекрасні вірші, в яких з винятковою майстерністю відбилосся його поетичне мислення, що стало, за його власними словами, частиною літератури Заходу».

Був Рабіндранат і педагогом-просвітником. 1901 у родовому маєтку в Бенгалії, Сантінікетан, він заснував «експериментальну школу». Тагор викладав, писав есе на педагогічні теми. Незважаючи на те, що сам він не отримав академічної університетської освіти, Тагор усе життя стверджував, що «освіта — це ключ до незалежності будь-якої країни».

Педагогічні погляди Тагора в узагальненому вигляді можна представити такими ідеями.

- Освоєння західного раціонально-наукового знання у всіх сферах і набуття здатності застосовувати його для пізнання власної країни, її природи, історії, культури, життя народу, так само як і пізнання всього світу.
- Побудовування моделі навчання в тісному зв'язку з життям і його вимогами, відповідними індійській специфіці.
- Активне використання індійських освітніх традицій і форм навчання та виховання в процесі освоєння наукового знання; пріоритет освіти рідною мовою на всіх рівнях.
- Гнучке поєднання самостійності учня з діалогічною взаємодією з учителями; демократичний стиль навчання.
- Формування вільної творчої особистості, яка, перебуваючи в рідному соціокультурному просторі і усвідомлюючи цінність своєї культурної спадщини, відкрита світовим науковим і культурним досягненням і спілкуванню з іншими народами і цивілізаціями.

250 років від дня народження Роберта Оуена (Robert Owen; 1771-1858), англійського письменника, громадського діяча, педагога

Роберт Оуен народився 14 травня 1771 в родині дрібного ремісника в невеликому англійському містечку Ньютаун. Після закінчення початкової школи став помічником учителя, а в десятирічному віці почав самостійне життя. У віці 20 років він стає управляючим однієї з найбільших паперопрядильних фабрик Манчестера. У 1800 став на чолі Нью-Ленаркської фабрики свого тестя в Шотландії. Саме тут Оуен розпочав свою новаторську діяльність, а саме: підняв вік працевлаштування для дітей з 10 років, а не як раніше з 5-6, зменшив робочий час з 15 до 10 годин, відкрив школи для дітей робітників фабрики та ін. В Нью-Ланарку він організував Інститут виховання характеру, який об'єднував ясла для дітей від 1 до 3 років, дошкільний заклад для 4-6-літніх дітей, початкову школу та майданчик для ігор.

Оуен був впевнений, що людина є «продуктом» обставин і намагався створити для робітників задовільні умови життя, навчити їх "раціонально" мислити, а також виховати в такому дусі і підрастаюче покоління.

У 1824 Оуен виїхавши до США, де реалізував свій план кооперативної громади. З цією метою в 1825 він купує 30 тис. акрів землі разом з будівлями і засновує сільськогосподарське товариство "Нова Гармонія". Згідно з

конституцією общини, власність проголошувалась суспільною, встановлювалась загальна трудова повинність відповідності до якої розподілялись її продукти. Але цей експеримент виявився невдалим. Товариство проіснувало лише три роки.

Повернувшись до Англії, у 1832 Оуен розпочинає нова справу, яка теж закінчується невдачею, але має велике соціально-політичне значення: він робить спробу організації «Біржі трудового обміну». На жаль, вона виявилася збитковою.

Роберт Оуен був одночасно і теоретиком, і практиком. Він виступав за створення нового суспільства за допомогою просвітництва й законодавства.

Оуен зробив значний внесок у розвиток світової педагогіки. Він розвинув ідею поєднання навчання з продуктивною працею. Створив оригінальну систему виховання і спробував експериментально її довести.

Помер Роберт Оуен 17 листопада 1858 в рідному містечку Ньютаун.

160 років від дня народження Георгія Де-Метца (1861-1947), українського фізика і методиста, педагога

Георгій Де-Метц народився 21 травня 1861 в Одесі. Навчався на фізико-математичному факультеті Новоросійського (Одеського) університету, а також, будучи молодим науковцем, проходив закордонне стажування при Страсбурзькому університеті, де проводив дослідження з різних питань фізики. Георгій Де-Метц відомий як видатний фізик, декан фізико-математичного факультету (1913–1917), ректор (1917) Університету Св. Володимира, один з організаторів і ректор Київського політехнічного інституту (1919), автор численних підручників і методичних посібників для студентів. З 1929 р. власні підручники видавав українською мовою.

Менш відомо, що вчений часто бував у Педагогічному музеї, оскільки за його безпосередньою участю в музеї був організований зразковий фізичний кабінет. Створений кабінет 1906 р. комісією, до складу якої входили професори Київського університету Г. Де-Метц, С. Слесаревський, О. Яніцький та ін. Особлива заслуга у створенні кабінету належить Г. Де-Метцу, який визначав напрями діяльності та організацію роботи у ньому. Протягом 14 років (1906-1920) кабінетом незмінно завідував С. Слесаревський. Кабінет став науково-методичним центром не тільки для київських учителів, але й для учителів фізики інших міст України, які часто відвідували кабінет, знайомилися з його обладнанням, проводили досліди з приладами, слухали оглядові лекції з різних наукових питань, обговорювали проблеми викладання фізики в школах.

Відповідно до статуту кабінет мав за мету

- слугувати зразком для обладнання фізичних кабінетів у середніх навчальних закладах;
- знайомити викладачів фізики з новими приладами, які демонстрували і критично обговорювали;
- слугувати посередником між технічними фірмами і середніми навчальними закладами щодо поширення фізичних приладів;

- організувати публічні лекції з фізики систематично і з окремих питань; сприяти педагогічній і науковій праці викладачів фізики;
- піклуватися про ремонт зіпсованих приладів у різних навчальних закладах.

Роботу київського зразкового фізичного кабінету було популяризовано на Петроградському з'їзді викладачів фізики, хімії і космографії у 1914, де з доповіддю виступив С. Слесаревський. Там же під його керівництвом було організовано виставку приладів і демонстрування дослідів київськими вчителями (43 прилади для шкільного демонстраційного експерименту та 25 обладнаних лабораторних робіт).

Досвід роботи цього кабінету не втратив свого значення й сьогодні. На жаль, у зв'язку із закриттям Педагогічного музею радянською владою на початку 1920-х років подальша доля кабінету невідома.

Помер Г. Де-Метц 9 березня 1947 у Києві й похований на Лук'янівському цвинтарі.

140 років від дня народження Олександра Бабенка (1881-1959), українського фізика-методиста, педагога

Олександр Калістратович Бабенко народився 25 травня 1881 в селі Ясинуватці Чигиринського повіту Київської губернії, тепер Олександрійського району Кіровоградської області. Навчався у Златопільській чоловічій гімназії, потім на фізико-математичному факультеті Київського університету, а також в Київському художньому училищі.

В молоді роки, під псевдонімом «Москіт», О.Бабенко розміщував свої малюнки майже у всіх періодичних виданнях революційного напрямку, які виходили в Києві, активно співробітничав у «Шершні», що видавався у 1906 (виконав для журналу сім малюнків). Проте саме в цей час він припиняє художню творчість і зосереджується виключно на фізиці. Чому так сталося, можна лише здогадуватися.

У 1907 закінчив університет і до 1929-го викладав фізику в середніх навчальних закладах Вінниці і Вінницької області. У 1932 Олександр Калістратович очолив кафедру фізики Київського педагогічного інституту ім. М.Горького (нині НПУ ім. М. Драгоманова).

О. Бабенко є автором понад ста праць з методики викладання фізики у середній школі, зокрема монографій «Електромагнітна індукція», «Звук», «Коливання і хвилі». За його редакцією видано фундаментальну працю «Нариси з методики викладання фізики в середній школі» (1952-1959).

Помер О. Бабенко 30 вересня 1959, похований в Києві на Байковому цвинтарі.

200 років від дня народження Миколи Гулака (1821–1899), українського вченого-орієнталіста, юриста, філософа, педагога, перекладача

Микола Іванович Гулак народився 25 травня 1821 у Варшаві. Його рід походив з дворян Золотоніського повіту Полтавської губернії. Іван Гулак, прадід Миколи, був генеральним обозним за гетьмана Петра Дорошенка.

У 1844 М. Гулак закінчив Дерптський університет (нині м. Тарту, Естонія) зі званням кандидата юриспруденції. Темою його кандидатської дисертації були права іноземців у французькому, пруському, австрійському та російському законодавствах.

Приїхавши в Київ після закінчення університету, М. Гулак побачив, що життя його земляків дуже відрізняється від життя в Прибалтиці. Нищення корінної нації там не відбувалося так брутально, як в Україні, русифікація не мала таких великих успіхів. Вивчаючи іноземне право, М. Гулак знав, що в інших країнах прості люди не такі безправні, як на його Батьківщині, що існують інші, демократичні порядки, що ті нації, які мають свої держави, можуть вільно розвивати свою національну культуру і не боятися асиміляції їх іншими націями. Він вирішив усі свої сили й знання покласти на те, щоб його рідна Україна стала вільною демократичною державою.

Так почало формуватися Кирило-Мефодіївське товариство, співзасновниками якого, крім Гулака, стали ще Микола Костомаров та Василь Білозерський.

Товариство проіснувало близько року, його розгромили царські жандарми, а майже сто учасників братства були арештовані. На допитах, М. Гулак брав всю вину за організацію таємного товариства на себе, тож його було визнано головним організатором, а покаранням призначили три роки тюрми в Шліссельбурзькій фортеці з наступним засланням під суворий поліцейський нагляд, яке він відбував у Пермській губернії.

Після повернення із заслання працював викладачем математики, природничих наук та історії у навчальних закладах Одеси, Керчі, Ставрополя, Кутаїсі та Тбілісі.

Йому належать праці з історії, математики, філософії, юриспруденції, переклади з грузинської («Витязь у тигровій шкурі» Шота Руставелі) й азербайджанської літератури.

Помер Микола Гулак 8 червня 1899 на руках у прийомної дочки у Гянджі (Азербайджан), де й похований.